

ARHITECTURA DACICA

Asezarile dacilor se impart in trei categorii importante: stanile, locuintele si asezarile fortificate.

Stanile

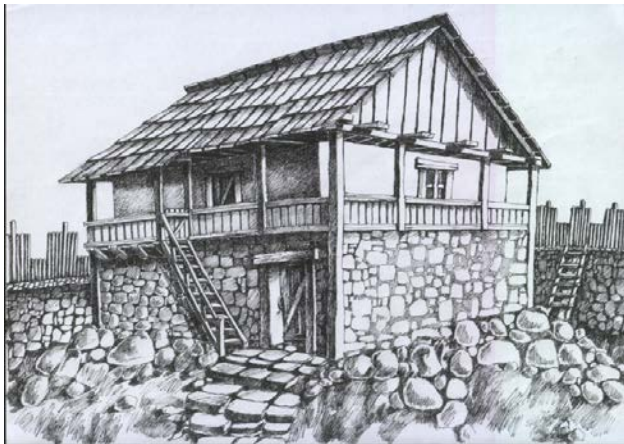
Primele semana cu stanile din zilele noastre intalnite in zona de munte. Ele erau locuite pe timpul verii, toamna ciobanii coborand la campie cu turmele in asezarile mari. Stanile cuprindeau pe langa ocolul pentru oi o constructie din lemn fara lipitura sau tencuiala, cu un inventar specifi c constand mai ales din ceramica.

Locuintele si asezarile fortificate.

In Campia Munteniei, getii foloseau ca locuinte bordeiele sau casele de suprafata.

Bordeiele erau de forma rombica, neregulata, ovala, rectangulara, patrulaterica cu colturi rotunjite. Dimensiunile bordeielor atingeau in general 1 m adancime, 5m lungime si 3m latime. Pamantul de umplutura aflat in interiorul bordeielor contine adeseori cenusa, ceea ce a putea atesta folosirea in constructie a trestiei sau papirusului. De obicei in incaperi se aflau vetre, alteori e ele erau in afara incaperilor. Multe din ele aveau trepte de coborare. Majoritatea locuintelor din Campia Munteniei o reprezenta insa casele de suprafata. De forma rectangulara sau elipsoidala aceste case erau ridicate, la suprafata solului pe un schelet de pari grosi ce sustineau o impletitura deasa de nuiele. Peste acest schelet lemnos se aternea un strat gros si dens de lipitura de lut amestecat cu paie. Desi majoritatea caselor erau acoperite cu trestie ori paie, foarte multe aveau acoperis din tigle de lut. Scheletul lemnos era prins cu scoabe si cuie. Podelele se realizau din lut batatorit. Usile erau inchise cu zavoare asigurate cu chei. Cu mici exceptii, aproape toate incaperile erau prevazute, in coltul de NE sau E cu o vatra deschisa aproape rotunda (cu laturile pana la 1,20m) realizate din lut batatorit care ars devenea foarte dur si obtinea o culoarea rosiatica albicioasa, ele serveau pentru prepararea hranei. Uneori vetrele aveau modele incizate. In multe case s-au gasit cuptoare menajere. Dimensiunile caselor ajungeau pana la 6X4m. Tehnica de constructie a caselor poate fi observata si azi la casele "batranesti" de la tara la care evident s-au adus unele imbunatatiri ale cuptoarelor in special. S-au descoperit adesea case avand constructii auxiliare: bucatarii de pana la 7X6m prevazute cu cate un cuptor mare rotund cu diametru ce atingeau 1,85m ; depozite de 5Xm unde granele se pastrau in chiupuri, uneori si cate o constructie absidata. Din complexe gospodaresti nu lipseau si constructiile menajere, toaleta, gropi de gunoi.

Casele dacilor de la munte spre deosebire de cele de la campie au avantajul prezentei pietrei. La aceste altitudini casele au fundatia din blocuri de piatra mai mult sau mai putin ingrijit lucrate in functie de averea proprietarului. In acest fel lemnul nu putrezea in contact cu pamantul. S-au descoperit case din barne de lemn imbinate prin sistemul de scobituri in forma de coada de randunica, case la care nu se foloseau nici un cui. Aceste case aveau o forma poligonala cu 6-8 laturi. Restul construite in sistemul clasic erau majoritatea dreptunghiulare sau rotunde. Majoritatea erau construite din barne de lemn asezate orizontal. La colturi cate un stalp vertical cu rol de susținere a celor orizontale. Se aplica pe pereti o lipitura relativ subtire din lut frumos netezit si uneori colorat. Casele mai sarace aveau intre stalpii de colt o impletitura de nuiele lipita cu lut din belsug peste care se aplica tencuiala eventual colorata. Cele mai impozante locuinte, descoperite in numar mare sunt cele de tipul turnurilor locuinta. Acestea aveau pe nelipsita fundatie de piatra, parterul alcatuit dintr-un zid de blocuri de piatra de acelasi fel ca si cele din zid. Multe case aveau pridvor cu acoperis sustinut de stalpi de lemn sau mai simplu sub o streasina mai lata, inconjurand cladirea. Cel mai adesea un prag de piatra (sau uneori de lemn) marca locul in care era amplasata usa de lemn. La casele de nobililor aceasta usa era masiva si batuta cu tinte de fier cu floarea mare sau uneori frumos ornamentata. Casele aveau in mod obisnuit una sau doua incaperi (la cele cu etaj numarul se dubla). Podeaua la toate casele era din pamant baut uneori fatuit cu gria. Acoperisul era in doua ape la casele dreptunghiulare si conice la casele poligonale si rotunde, majoritatea facute din sindrila dar un mare numar avea acoperis din tige.

Ce impresioneaza cel mai mult in arhitectura dacica inasa sunt **cetatile**. Cu simple valuri de pamant si palisade (ca in Campia Munteniei) sau cu impresionantele "murus dacicus" ele fac dovada unor inaintate cunostinte de arhitectura, tehnica a constructiei si a tacticilor de razboi.

Lipsindu-le piatra getii de la campie si-au creat locuiri mult mai simple dar nu mai putin eficiente. Cetatile din aceasta regiune erau fortificate cu un sant de pamant in general de 2m adancime si 5 m latime, apoi urma un val de pamant (ars de cele mai multe ori) cu latimi de 3m si inaltime in medie de 5m dar care atingeau si 30m (cum este cel de la Costesti). Pe varful acestui val era amplasata palisada alcatuita din stalpi grosi de lemn. Elementul care determina varietatea formelor cetatilor este relieul. De cele mai multe ori cetatile sunt aparate natural pe diferite portiuni din perimetru, restul perimetrului inchizandu-se artificial. In interiorul incintei fortificate se aflau locuintele conducatorilor, armatei permanente si a celor care traiau in interiorul cetatii. In interiorul arcului carpatic, la daci, muntele a oferit avantajele pietrei si al piscurilor inalte dand nastere unor impresionante cetati, adevarate "cuiburi de vulturi". Cetatile din regiunea muntoasa au cele mai diverse forme dictate de relief fiind protejate in mare masura de prapastii abrupte. Intarirea cu ziduri maiestuoase le facea practic invulnerabile. La construirea unei cetati se incepea cu alegerea unui varf care oferea cele mai multe avantaje tactice. Se continua prin saparea teraselor in munte pentru zona locuita.

Tipuri de locuinte la geto-daci

Cele mai multe locuinte dacice erau de dimensiuni relativ mici, cu arhitectura simpla, formate dintr-o singura incapere ce avea rol multiplu, fiind atat spatiu pentru gatit, servit masa, cat si pentru odihna.

Locuintele dacilor erau construite din lemn, lut si piatra. In zona muntilor Orastiei, de pilda, constructiile civile erau realizate, in mare parte din lemn, folosindu-se mai ales fagul si bradul, in timp ce in cazul constructiilor de la Arpasu si Slimnic a fost folosit mai ales stejarul. Lemnul era folosit, in aceste cazuri, pentru realizarea "scheletului" locuintei, dar si pentru armaturile peretilor, ce urmau a fi realizate din lut. Acoperisurile, in cele mai multe cazuri, erau realizate din sindrila, iar usile din lemn, asemeni si mobilierului de interior.

Piatra nu reprezenta un element principal in arhitectura civila dacica, ea fiind intrebuintata mai ales in combinatie cu lemnul si arareori prelucrata, la realizarea structurilor de fundatie ale unor

cladiri sau in structura unor acoperisuri, alaturi de stuf sau trestie.

Fierul constituia materia prima pentru a se realiza cuiele, piroanele, balamalele si drugii, elemente necesare pentru prinderea banelor de lemn. Utilizarea fierului in arhitectura civila dacica este specifica mai ales asezarilor mari. Paiele, stuful si papura sunt alte materiale folosite de daci pentru a construi casele si dependintele acestora si erau intrebunitate mai ales in cazul acoperisurilor.

Accesul luminii naturale in locuintelor se facea cu ajutorul unor "ferestre", care erau reprezentate fie de simple orificii in peretii acestora, fie utilizandu-se foite de mica sau chiar sticla prinse in rame de plumb.

Anexele gospodariilor

Hambarele, constructii anexe locuintelor, erau specifice mai ales zonei montane si aveau ca destinatie pastrarea cerealelor.

Magaziile, cu rol in depozitarea uneltelor, de pilda. Acestea sunt specifice in cazul locuintelor mai elaborate si de dimensiuni mai mari, apartinand unei paturi instarite. De asemenea, au fost identificate si constructii anexe de tipul atelierelor individuale, care probabil functionau in imediata vecinatate a locuintei detinatorului si care puteau apartine unor fierari sau olari, spre exemplu, dar si alte structuri, precum brutariile.

Interiorul locuintelor

In ceea ce priveste amenajarea interioara a locuintelor, unul dintre elementele caracteristice este reprezentat de instalatiile pentru incalzit, respectiv vetrele de foc. Acestea erau dispuse fie intr-un colt al incaperii, fie langa un zid sau, in cazuri mai rare, in centrul locuintei. Cele mai multe vetre de foc erau realizate din piatra sau lut, in functie de specificul zonei si resursa aflata la indemana, avand forma circulara sau ovala in cele mai multe cazuri si mai rar patrulatera.

Dimensiunile medii ale acestora variau intre 0,80 si 1,20 metri si erau construite fie direct pe pamantul podelei fie pe un postament din lut, piatră si pietre de rau.

Cuptoarele, ceva mai rare decat vetrele de foc, erau amplasate atat in interiorul cladirilor, cat si in exteriorul lor. Sapate in pamant sau construite la suprafata solului din lut si piatra, ele aveau suprafete de ardele realizate din lut si piatra de rau.

De asemenea, unele locuinte aveau amenajate polite pentru pastrarea vaselor. Vasele utilizate in mod cotidian erau reprezentate de fructiere, vase cu picior inalt pentru servirea mesei sau simple strachini.

Lavitele pentru dormit, situate, de cele mai multe ori, tot in apropierea vetrelor de foc, erau realizate din blocuri de piatra sau, cel mai des, din lut. Totodata, arheologii sunt de parere ca, in componenta mobilierului locuintelor civile, intrau si scaune sau tabureti de mici dimensiuni. Pentru depozitarea hranei sau a altor elemente ce nu erau consumate sau utilizate imediat erau folosite fie lazile, fie vasele mari, de tipul chiupurilor sau gropile aflate in proximitatea locuintei. Un alt element atestat ca fiind prezent in multe locuinte dacice este razboiul de tesut.